

Backer, hem hierover een brief schreef, antwoordde hij: "Hoe durft u te spreken van een deficit, er kan nooit een deficit zijn." In mei 1986 bedroeg het 462 miljoen, want de Vlaamse regering weigerde het tekort bij te passen, waartoe zij volgens artikel 42 nochtans verplicht was. Dit betekende voor de OvV natuurlijk de doodsteek. In april 1988 was de schuld volgens OvV-bestuurslid Ray De Bouvre opgelopen tot 637 miljoen, ondanks het bezuinigingsbeleid van Sylveer Van den Broeck en Eric De Meester, die vanaf het seizoen '86/'87 de OvV zo goedkoop mogelijk overeind dienden te houden tot een definitieve beslissing genomen werd.

De malaise binnen de OvV liet zich ook aflezen aan de lage bezoekerscijfers. Rudi Rotthier citeert in *De Morgen* van 26/6/'87 de volgende cijfers voor het seizoen '86-'87: gemiddeld 560,5 betalende toeschouwers in Antwerpen (capaciteit van de zaal: 1000) en 468,1 betalenden in Gent (cap. 1200). De geringe publieke belangstelling hing samen met de kwaliteit van de opvoeringen en het gebrek aan eigen profiel. Er werd voor "elk wat wils" geboden zonder dat daar enige artistieke visie en overtuigingskracht uit sprak. Zonder twijfel heeft ook de gedurfde programmatie tijdens het eerste seizoen met niet minder dan drie moderne werken (*Lulu*, *Mathis der Maler*, *The Rake's Progress*), de vermindering van het aantal operette-producties en het voor Gent te Duitse accent van het repertoire heel wat mensen afgeschrikt. In de jaarbrochure '83-'84 kondigde Van Impe trouwens een terugkeer naar het "ijzeren repertoire" aan. Het bleef echter opvallend hoe het publiek verstek liet gaan bij de opvoering van minder bekende werken. Zo werden *Uit een dodenhuis* van Janáček en *Gansendonck* van Kersters, die nochtans tot de betere producties behoorden, voor zeer schaars bezette zalen gespeeld. Men kan de situatie best zo samenvatten: het meest conservatieve deel van het publiek haakte af, sommigen werden door de groeiende faam van de Munt weggelokt en de artistieke kwaliteit was niet hoog genoeg om nieuwe toeschouwers aan te trekken. De recensies waren niet van dien aard om potentiële belangstellenden nieuwsgierig te maken naar wat er in de OvV gebeurde.

Het resultaat van dat alles was dat er (veel) geld in een blijkbaar bodemloze put verdween zonder enige artistieke tegenwaarde: de opera was volledig gemarginaliseerd in het Vlaamse theatergebied. De toestand was onhoudbaar, er moest ingegrepen worden. Er waren al heel wat plannen ontwikkeld. Die gingen van een terugkeer naar de toestand van voor de stichting van de OvV, dus twee zelfstandige gezelschappen in Gent en Antwerpen, tot de volledige afschaffing van een autonoom muziektheater in Vlaanderen. Er gebeurde echter niets concreets tot de Vlaamse regering op 19 mei 1987 besloot het voorstel van minister Dewael goed te keuren om de

intercommunale OvV te vervangen door de vzw Vlaamse Operastichting.

De VLOS

De reorganisatie van Dewael gaat veel verder dan die ten tijde van de oprichting van de OvV. Beide gezelschappen worden nu daadwerkelijk gefusioneerd. De koren (80 leden) worden omgevormd tot één koor van 60 zangers, de orkesten (136 leden) worden gereduceerd tot één groep van 79 musici. Hetzelfde geldt voor het technisch en het administratief personeel. Van de in totaal 367 personeelsleden moet er een honderdtal afvloeien, terwijl de overigen niet zonder meer opnieuw aan de slag kunnen. De (toen nog te benoemen) intendant zal enkel de "beste" krachten na selectieproeven opnieuw engageren. Het geheel had zware sociale consequenties en dat men zich daar niet zonder slag of stoot bij neerlegde, hoeft geen verwondering te wekken. Er was niet alleen het besef dat zij de belangrijkste slachtoffers van een fout beleid geworden zijn, maar de hele procedure kon bij het publiek de indruk doen ontstaan dat het failliet van de OvV toe te schrijven was aan de mensen die er werkten. Maar dat blijkt zeker niet uit het rapport van de onderzoekscmissie.

De subsidieregeling verschilt niet zoveel van die van de OvV, behalve natuurlijk dat artikel 42 afgeschaft wordt. Wel zal de Vlaamse regering de schuld van de OvV overnemen, zoals in dat artikel bepaald wordt. De VLOS moet echter met een vaste subsidie werken. Van de Vlaamse gemeenschap krijgt zij 280 miljoen (80 miljoen meer dan de OvV) en de steden verbinden zich tot 90 miljoen elk. Daarvoor krijgen ze beide elk tenminste 45 voorstellingen. De administratieve zetel komt in Gent, de artistieke in Antwerpen; erg rationeel klinkt dat niet, maar voor de inbreng van die steden hoort natuurlijk ook wat. De redenering van Dewael is eenvoudig: de VLOS krijgt meer dan de OvV, heeft minder personeel in dienst en kan als vzw gemakkelijker een beroep doen op sponsoring. Zij heeft bijgevolg meer financiële armslag. Met 360 man personeel en 380 miljoen subsidie had de OvV heel wat minder mogelijkheden.

Over de artistieke opties blijft het plan vrij vaag. Er wordt gesteld dat de VLOS hoofdzakelijk met Vlaamse mensen moet werken en dat het repertoire moet worden vernieuwd door het muziekdrama uit de twintigste eeuw aan bod te laten komen en door compositieopdrachten. Dit zijn summierere gegevens, maar van een verstrekkende betekenis wanneer men er zich wil en kan aan houden. Voor de concrete invulling van die opties moest natuurlijk worden gewacht op de benoeming van de intendant. Dat gebeurde pas op 1 juli 1988, want zolang duurde het voor alle betrokken partijen hun goedkeuring aan de nieuwe formule hadden gehecht en de

vakbonden zich bij de ontslagregeling hadden neergelegd. De benoeming kwam als een donderslag bij heldere hemel en haalde de voorpagina's. Gerard Mortier zou vanaf 1 september de functie voor 3 jaar bekleden. Echt zoals in een opera werd het, toen bleek dat de minister van Binnenlandse Zaken, Louis Tobback, die de voorgedij over de Munt heeft, van niets wist en bezwaar tegen de benoeming aantekende. Hij vond dat Mortier al zijn beschikbare tijd nodig had om orde op financiële zaken in de Munt te stellen. Men kan zich afvragen met welk (politiek) spelletje Mortier zich ingelaten heeft door niet eerst zijn voorgedijminister te raadplegen. Maar goed, Mortiers wegen blijken soms ondoorgroendelijk. Hoe dat nu allemaal moet aflopen, staat in de sterren geschreven. Gerrit Six vermoedt dat Mortier, ook gezien de communautaire draagwijdte van het hele geval, "in het beste geval het fiat zal krijgen voor een welomschreven en beperkte opdracht bij de VLOS". (Knack, 13/7/'88)

De formule van de VLOS is veel logischer dan die van de OvV. Als dusdanig vormt ze een betere basis voor een verantwoord artistiek beleid. Ik begrijp niet goed de kritiek die pleit voor het behoud van de tweeledigheid. Vanuit sociaal standpunt is dat zeker verdedigbaar, maar vanuit artistiek oogpunt veel minder. Men verwijst meestal naar de situatie in Duitsland. Inderdaad, Duitsland telt een vijftigtal opera's voor 59 miljoen inwoners. Wil dat dan zeggen dat er in België nog 6 moeten bijkomen? Duitsland is een uitzondering, het gaat hier om een unieke historisch gegroeide situatie. Er zijn daar zeker steden, kleiner dan Gent en Antwerpen, die zich de luxe van een operatheater permitteren. Het peil van vele ervan is echter o.a. door gebrek aan middelen ronduit bedroevend. Wat ze brengen en hoe ze dat doen, heeft veel met folklore te maken. Trouwens, heel wat van die kleine gezelschappen zoeken noodgedwongen naar samenwerkingsmogelijkheden en velen zijn er ook van overtuigd dat die overvloed niet meer lang houdbaar is.

Men heeft ook het verwijt gemaakt dat de fusie van Gent en Antwerpen vooral uit financiële overwegingen moest gebeuren. Dat klopt natuurlijk. Maar in dit geval is ze artistiek meer dan verdedigbaar. Reeds in 1970 stelde Gerard Mortier, toen hij als jonge operabezoeker genoeg kreeg van het provincialisme in de huizen van Antwerpen en Gent, zijn ophefmakend plan voor om beide gezelschappen te versmelten tot één "Opera van Vlaanderen". Daarin was zelfs sprake van het opgaan van beide orkesten in de Filharmonie van Antwerpen. Zijn motieven waren zeker niet primordiaal van financiële aard, maar erop gericht door een bundeling van de beschikbare middelen tot een beduidende kwaliteitsverbetering te komen, o.a. door het aantal producties te verminderen.

Trouwens, de financiële inspanningen van de Vlaamse regering zijn echt